

Број/Број: 03/1.03/11-05-214/09

Сарајево/Sarajevo, 20.05.2009

КОЛЕГИЈУМИМА ОБА ДОМА ПАРЛАМЕНТАРНЕ СКУПШТИНЕ БИХ

ЗАЈЕДНИЧКОЈ КОМИСИЈИ ЗА ОДБРАНУ И БЕЗБЈЕДНОСТ

КОМИСИЈИ ЗА СПОЉНЕ ПОСЛОВЕ ПРЕДСТАВНИЧКОГ ДОМА

**Извјештај о учествовању Делегације Парламентарне скупштине БиХ на прослави
60. годишњице НАТО-а**

60. годишњица НАТО савеза обиљежена је у згради Сената Италије у Риму, 11. маја 2009. године. Догађају су присуствовале парламентарне делегације држава чланица НАТО-а, те делегације придружених чланица и држава посматрача.

Неке од истакнутих личности које су се обратиле скупу били су: Лех Валенса, бивши предсједник Пољске; Ђулио Андреоти, доживотни сенатор и бивши премијер Италије; Масимо д`Алема, члан Парламента и бивши премијер Италије; Ђампаоло ди Паола, предсједавајући Војног комитета НАТО-а; Игнацио ла Руса, министар обране Италије; Франко Фратини, министар спољних послова Италије; Жан-Мари Бокел, министар обране и ветерана Француске; Генц Поло, замјеник премијера Албаније; Лубов Слиска, замјеник предсједавајућег Думе Руске Федерације; Ранко Кривокапић, предсједник Парламента Црне Горе и др.

Из Босне и Херцеговине догађају су присуствовали: Иво Миро Јовић, делегат у Дому народа Парламентарне скупштине БиХ и члан Заједничке комисије за одбрану и безбједност, и Дејан Вањек, шеф Одјела за мултилатералне односе.

Ђампаоло ди Паола, предсједавајући Војног комитета НАТО-а, нагласио је значај НАТО самита Стразбур – Кел, одржаног у априлу 2009. године, на којем је, поред значаја 60 година постојања НАТО савеза, истакнута и потреба промишљања будућег дјеловања Савеза. Нови приступ захтијева и колективни напор свих држава чланица ради постизања заједничке безбједности. Господин Ди Паола осврнуо се на члан 5. Сјеверноатлантског уговора који је темељ Савеза и солидарности између држава чланица.

Поновљена је отвореност НАТО-а свим демократијама које су спремне да преузму одговорност и желе да допринесу заједничкој безбједности и стабилности, што је потребно ради што ефикаснијег супротстављања новим свјетским пријетњама, као што су тероризам, ширење оружја за масовно уништавање, али и изазови као што су енергетска сигурност, климатске промјене, нестабилност слабих и "неуспјелих" држава. У таквој констелацији указује се и потреба јаче сарадње НАТО-а и Русије по основу Споразума о основама сарадње НАТО-Русија и Римске декларације из 2002. године. Римска декларација потврдила је потребу за Новим стратешким концептом, који је наговјештен још 1999. године на Вашингтонском самиту, одржаном поводом 50. годишњице НАТО-а.

На претходном самиту у Стразбур – Келу изабран је нови генерални секретар – др Расмусен, бивши премијер Данске, који је оцијењен као снажна политичка фигура с добрим односима са свјетским политичким лидерима.

Нови безбједносни концепт није ревизија претходног стратешког концепта, већ представља сасвим нови стратешки концепт, с обзиром да тешка питања с којима се Савез суочава намећу потребу гледања у будућност. Дакле, процес дефинисања новог стратешког концепта значајан је колико и сам стратешки концепт. Овај важан процес водиће генерални секретар НАТО-а, а сам процес ће, у односу на претходне, бити отворен за спољне актере као што су цивилно друштво, појединци, као и сви они који размишљају на другачији начин од директних учесника Савеза, уносећи при томе различите сензибилитете, из разлога што нови изазови који су пред Савезом не познају границе.

Г. Ди Паола нагласио је потребу визионарског сагледавања наредних 60 година дјеловања НАТО савеза на основу брижне рекапитулације историје дјеловања Савеза у претходних 60 година његовог постојања, с основном одредницом заштите вриједности члана 5. Сјеверноатлантског споразума. На крају је цитирао предсједника Горбачова, који је једном приликом рекао да "ће оне који стигну касно живот натјерати да плате". У том смислу и Савез мора наставити штитити и бранити вриједности слободе и демократије на којима је и заснован. Г. Паола је учесницима скупа поручио да "не смијемо дозволити да стигнемо касно, како бисмо избјегли да Савез плати цијену историје".

Г. Ђулио Андреотти, доживотни сенатор и бивши премијер Италије, као учесник дешавања која су довела до рађања Савеза, потцртао је и важност члана 2. Сјеверноатлантског споразума, у којем се наводи да сарадња између држава чланица Савеза није само војне, већ и научне, културне и опште политичке природе.

Г. Лех Валенса, бивши предсједник Пољске, говорио је о измијењеним околностима у којима је НАТО савез дјеловао некад и сад. Из биполарног геополитичког реализма свијет је прешао у сферу вишеполарности, која намеће потребу редефинисања улоге НАТО-а. Међутим, данас као и некада основна покретачка снага су вриједности слободе и демократије којима су потребни снажни покретачи и лидерство. Као примјер наводи безизлазност хладног рата, гдје је дуго времена атомски рат перципиран као једини начин да се промијени нешто. Међутим, конкретно, народ у Пољској је тражио промјене и лидери су то препознали, те су поставили питање како ставити тачку на тадашњи систем који је био лош. Г. Валенса је даље нагласио да су у основи духовне вриједности те које су довеле до укидања биполарног свијета. Данас као и тада, ти интелектуални и материјални потенцијали гаранција су за садашњу генерацију да може саградити бољу Европу и бољи свијет.

Г. Масимо д'Алема, парламентарцац и бивши премијер Италије, нагласио је да је Савез нашао начин да се прилагоди новим међународним околностима насталим престанком хладног рата, те је укључио земље Истока у своје структуре и проширио своје активности на област успостављања и одржања мира, под одговорношћу и у сарадњи са ОУН. Нагласио је да Савез није демократски само зато што пропагира демократске вриједности, већ и због паритетне сарадње између земаља које имају различите економске, војне и политичке капацитете. Сарадњу између НАТО-а и УН-а оцијенио је кључном за безбједност и међународни легитимитет. Као некадашњи лидер Комунистичке партије Италије 1999. године учествовао је у прослави 50. годишњице НАТО-а. Истом приликом је и тадашњи пољски премијер Квашниевски примијетио да међу учесницима Самита има и бивших чланова Политбироа, што је назвао великом промјеном и великим успјехом Савеза.

Нагласио је да данас ниједан "волунтаристички" савез не може замијенити есенцијалну улогу Атлантског савеза, његову легитимност која се заснива на међусобној сарадњи демократских земаља свијета, у чијој је основи сарадња САД и Европе. Г. Д'Алема је подсјетио на потребу да Савез гледа на Исток, према земљама које аспирирају чланству у

Савезу, чија се легитимност не може оспоравати изговором о потреби помирења процеса проширења са општим захтјевима безбједности и сарадње.

Г. Ђорђо ла Малфа, члан Делегације Италије при ПСНАТО, подсјетио је на Жана Монеа, који је сматрао да се модел ЕУ може примијенити и на НАТО. Он је вјеровао да се ЕУ не заснивати само на доброј вољи, већ да су потребна правила, те да је искуства потребно преточити у наслеђе.

Приликом обиљежавања 60. годишњице НАТО савеза чули су се и ставови представника Енглеске о неједнакој расподјели терета и обавеза унутар Савеза, о чему свједочи и број рањених и погинулих војника у операцијама у Ираку и Авганистану. Такође су додали да је број погинулих енглеских војника сада готово изједначен у Авганистану и Ираку.

У наставку је наглашено да нови војни концепт НАТО-а мора да буде отворен за консултације парламената држава чланица, а не да буде договорен у цивилној служби НАТО-а. Државе чланице имају право да утичу на избор дужности и приоритета које одбере НАТО за наредних пет-шест година, као и средстава којима ће се постићи зацртани циљеви, за што је прије свега потребна политичка преданост.

Представник Палестине позвао је НАТО да се укључи у питања безбједности и стабилности у Палестини. Подсјетио је на Конференцију у Анаполису, гдје је закључено да окупација Палестине мора престати. Предложио је рјешење које ће подржати ПСНАТО, у духу људских права и поштовања међународних обавеза, те је позвао Савез писменим путем да се определијели и изјасни не само о ситуацији у њиховом дијелу свијета већ и шире. На крају је представник Палестине позвао делегацију НАТО-а да посјети Палестину у сврху доприноса међународном миру и стабилности.

У наставку је закључено да ће нови војни концепт НАТО-а морати сачувати војне капацитете и капацитете за брзу реакцију.

Изражена је и потреба јаче сарадње са Руском Федерацијом.

Речено је да је потребно борити се против тероризма не само оружјем већ и отвореним приступом, при чему је поново истакнута важност сарадње са Русијом.

Наглашено је и да НАТО савез не представља војни савез са политичким капацитетима, већ политички савез са војним капацитетима.

Подвучен је и велик утицај економских прилика на безбједносне изазове. Као примјер наведена је велика криза '30-их година прошлог вијека, која је омогућила ступање на сцену тоталитарних режима. Тиме је у непосредну везу доведен економски просперитет с развојем демократије. Оцијењено је да је недавна интервенција влада демократског свијета смањила дјеловање глобалне рецесије са 9% на 3%, чиме је избјегнута катастрофа. Међутим, и поред тога очекује се пораст незапослености за 20–30%. Ипак, истакнуто је да се чак и у таквим околностима не смије изгубити из вида сегмент очувања животне средине, те чињеница да сам профит не може бити индикатор развоја већ се морају додатно узети у обзир друштвене и посљедице за животну средину.

Неки од представника осврнули су се и на ЕСДП – Европску безбједносну и одбрамбену политику, те потребу да она буде усклађена са Стратешким концептом НАТО-а, како не би било конкуренције и дуплицирања улога, што би могло довести до маргинализације држава које су чланице НАТО-а, а нису чланице ЕУ. Закључено је да демократија може успјети само заједнички на оба континента: европском и америчком.

Подвучено је да се НАТО савез све ове године свог постојања успио промијенити и прилагодити новим изазовима и међународним приликама, што је оцијењено као његова највећа предност.

Самит у Стразбуру поновио је недјелјивост НАТО-а и његове првобитне улоге, као камена темељца европске безбједности. Концепт је измијењен али је логика остала непромијењена, а то је очување политичке демократије и слободног тржишта као заједничких вриједности.

Нови стратешки концепт требало би да буде усвојен на самиту НАТО-а 2010. године. У међувремену, улога парламентарца оцијењена је кључном, с обзиром да су они главни канал за комуницирање са својим грађанима о циљевима НАТО-а. У том смислу и предсједник ПСНАТО и Делегације САД при НАТО-у, г. Џон Танер, у свом обраћању на Самиту у Стразбур-Келу истакао је велики значај парламентарца за функционисање Савеза. Они одобравају буџете за одбрану, учествовање војних снага у операцијама, ратифицикују споразуме и амандмане на споразуме. У том смислу, закључено је да парламентарци могу помоћи у објашњавању улоге и мисије НАТО-а јавности и на тај начин отклонити њихове сумње.

Извјештај сачинио
Дејан Вањек
шеф Одјела за мултилатералне односе

Извјештај одобрио
Иво Миро Јовић
делегат у Дому народа ПСБиХ

Доставити:

- наслову
- Колегијуму Секретаријата
- Сектору за међународне односе